

הרב אריה לויין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

גליון מספר 276

כ"ז תשרי
תשפ"ג

פרשת בראשית

דרך חיים

להיות שהאפיקורסים יבואו לטעות ולכפור עד שההפסד הרבה יותר גדול מן הרווח. אפיקורסות היא דבר חמור ביותר, ומה לו להקב"ה להסתכן להביא את בני אדם לעבירה כה חמורה בעבור לימוד של דרך ארץ.

היה אומר ר' אלחנן וסרמן הי"ד שהמדרש מדגיש כי האפיקורסים הם אלו שיכולים לטעות. לאדם מאמין אין שום בעיה שתהינה שאלות, שכן גם אם הוא לא יקבל תשובה לשאלותיו הוא לא יניח את אמונתו בשל כך. בגלל הקושיות שלו. לעומת זאת, האפיקורוס הוא כבר אפיקורוס, ומשכך הרי שהוא כל העת מחפש דרכים לקנטר ולהצדיק את דרכיו. לכן לא חשש הקב"ה לאותם אפיקורסים, כיוון שאין זה משנה מה יהיה כתוב, לעולם הם ימצאו את הדרכים לטעות ולנגח את הקודש.

ובכל זאת השאלה, מדוע ראה הקב"ה לתת פתח לטעויות שכאלה, דורשת תשובה. עוד צריך להבין את דברי המדרש (ילקוט שמעוני בראשית יג) ביחס לאותה התייעצות: "רבי חנינא אמר... בשעה שבא לבראותו נמלך במלאכי השרת. אמר לו: מה טיבו? אמר להם: צדיקים עומדין ממנו, הדא הוא דכתיב: "כי יודע ה' דרך צדיקים" - כי הודיע דרך צדיקים המשיך בעמוד הבא

נאמר "ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל הארץ ובכל הרמש הרמש על הארץ" (בראשית א כו). בכל הבריאה כולה הקב"ה לא התייעץ, ועשה ברצונו לבד את הכל. "בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם... כי הוא אמר ויהי הוא צוה ויעמד" (תהלים לג ו-ט). ודווקא בבריאת המין האנושי הקב"ה מתייעץ עם הסובבים אותו, כפי שמביא רש"י בשם מדרשים: "ענותותו של הקדוש ברוך הוא למדנו מכאן. לפי שהאדם בדמות המלאכים ויתקנאו בו לפיכך נמלך בהם... ונטל רשות. אמר להם יש בעליונים כדמותי, אם אין בתחתונים כדמותי הרי יש קנאה במעשה בראשית. אף על פי שלא סייעוהו ביצירתו יש מקום לאפיקורסים לרדות (להתווכח), לא נמנע הכתוב מללמד דרך ארץ ומדת ענוה שיהא הגדול נמלך ונטל רשות מן הקטן... ותשובת האפיקורסים כתב בצדו: "ויברא אלהים את האדם", ולא כתב ויבראו".

שואל ר' יוסף אלבו (ספר העקרים מאמר א פרק יא) שכן בכל דבר צריך לחשב רווח נגד הפסד, הוה מחשב הפסד מצוה כנגד שכרה. כאן השכר הוא מה שבאה התורה ללמדנו מידת ענוה ודרך ארץ שיימלך הגדול בקטן, עד שגם הקב"ה הגדול מכולם נמלכים בקטנים ממנו - במלאכים. אבל מאידך ההפסד עלול

הגליון מוקדש לעילוי נשמת
שרה בת יעקב ז"ל

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

במעשיו או אדם אשר היה כעיר פרא לימוד מדבר קל בלא דעת. אדם יולד - ילמד עצמו להיות אדם חדש כסדר בני אדם ויכוין דרכו". משמע כי האדם לא נולד בהכרח רע, אלא שאיוב מלמדנו כי אם חלילה נוטה אדם מסוים לרע עליו לשוב ולכוון את דרכיו אל הטוב, כפי שראוי לכל אדם מצד טבעו. את הפסוק "כי יצר לב האדם רע מנעריו" כאמור מביאה השיטה השנייה כראיה לדבריה. בעוד השיטה הראשונה מוכיחה מהפסוק הזה להיפך, שכן אם היה האדם רע מטבעו מדוע צריך לטעת בו יצר הרע בשעה שננער ממעי אימו, אדרבה היצר טבעי הוא לו. אלא כוונת התורה ללמדנו שהאדם ביסודו טוב, וכל הרע שניטע בו הוא בכדי שיעמול להגביר את הטוב על הרע ויקבל שכר. יסוד זה מורחב רבות בתורת המהר"ל מפראג, הרמח"ל והרב קוק.

יסוד הדברים רמוז כבר בפסוק בו פתחנו "וירדו בדגת הים ובעוף השמים...". המין האנושי נברא למשול, לרדות. שלטון הוא מפתח להשחתה, כח ושלטון משחיתים את טבעו ומידותיו של האדם.

כל אדם עם סמכות עלול לקלקול האישי עוד יותר משאר בני אדם. בענייני חינוך הדברים אמורים במיוחד במקום של מתן סמכות לילד. לעתים קרובות מתן סמכות לילד מעוררת בו תחושת עליונות, ועלול להביא אותו להתנשאות וקלקול. בבריאת האדם מתעוררת שאלה, שכן מחד הוא "בצלמנו כדמותנו", מן העליונים, בכיר הבריאה, ועל כן עליו להיות שקול במעשיו שלא להתנהג חלילה

המשך בעמוד הבא

למלאכי השרת, "ודרך רשעים תאבד" - איבדה מהם, שלא גלה להם שרשעים עומדים ממנו". אם כבר חפץ היה הקב"ה ללמדנו דרך עונה בהתייעצות עם המלאכים, מדוע עשה זאת באופן שהעלים מהם חלק מן הדברים הנוגעים לאותה עצה כדי שיסיכמו על ידו, הלא אין זו התייעצות של אמת. הקב"ה אמת וחותר אמת, ומה שייכת אותה הסתרה שהסתיר את האמת מן המלאכים, שאין זו התייעצות אלא רק למראית עין.

הגויים כתבו בהרחבה כמה שיטות פילוסופיות ביחס למהות האדם טרם צאתו אל החיים. השיטה האחת טוענת כי האדם נולד טוב לחלוטין, ולאחר מכן הוא הולך ומתקלקל. בעוד השיטה השנייה מניחה כי האדם נולד רע, "כי יצר לב האדם רע מנעריו" (בראשית ח כא), וככל שהוא מתקדם הוא עובד על עצמו על מנת להשליט את הטוב הבחירי על הרע שאיתו נולד. השיטה השלישית נוקטת כי האדם נולד מאוזן בין טוב לרע במידה שווה, ובהמשך החיים יש המשליטים את הטוב על הרע ויש להיפך. אריסטו נטה אל השיטה השנייה, כי טבעו של האדם רע לגמרי ובמשך ימיו עליו לרכוש את הטוב.

איוב (יא יב) אומר: "ואיש נבוב ילבב ועיר פרא אדם יולד". מבאר האבן עזרא: "ופרא הוא האדם כאשר יולד וכמוהו ככבש אלוף". משמע כי נקט האבן עזרא כדעתו של אריסטו, שהאדם כולו רע עד אשר ירסן את עצמו ויסגל מידות טובות. לעומת זאת רש"י פירש: "ואיש נבוב - חלול בלא לב אשר לא הבין דרכו. ילבב - יקנה לו לב לשוב לבוראו ולפשפש

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

באחרונה? שלא תזוז דעתו עלי, אומרים לו: יתוש קדמך במעשה בראשית". החזון איש כותב באגרותיו כי איש יהודי הגדל בבית מאמין ועוזב את דרך התורה והמצוות בהכרח זה הגיע מכח גאוה. משום שהענוה היא כורח המציאות עבור בריאת האדם היא הכרחית גם אם יהיה מי שימצא בה פתח לאפיקורסות, כי הענוה היא זו המונעת את האפיקורסות, ולהיפך מידת הגאוה היא הסיבה להתגברות הכפירה.

הכהן הגדול מושבע טרם עבודת יום הכיפורים "במי ששיכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך" (משנה יומא א ה), מחשש שמא צדוקי הוא (ר' עובדיה ברטנורא). ומה בכך, אם הכהן הגדול הוא צדוקי מה תועיל שבועתו, הלא סובר הוא כי נוהג במעשיו כדון, ואם אדם נשבע שלא לקיים את מה שהתורה ציוותה אותו - אין השבועה חלה כנגד האמור בתורה. יישב מרן החזון איש כי הצדוקים הגיעו לעיוותם מכח כשלון היצר הרע, וכשהשביעו חכמי הסנהדרין את הכהן קיוו כי יתעורר בו היצר הטוב הטבוע בכל יהודי ויקיים הוא את המצוה כהלכתה. עם ישראל נבחר מכל העמים ורומם מכח הלשונות על ידו יתברך. אם בכל המין האנושי שנברא בצלם שייכת סכנת השחתה מוסרית, הרי שאצל עם ישראל היה מקום לחשש קיים בכפל כפליים. בכל העמים ניתן לראות כיצד שלטון מסאב - כפי שניתן לראות כיום ברוסיה, ובמשך ההיסטוריה המשך בעמוד הבא

בצורה בלתי צודקת וראויה. לעומת זאת, דווקא עליונותו, במתן הדעת לאדם, עלולה להביאו לידי השחתה שמפניה אנו כל כך חוששים. כדי לאזן בין עליונותו של האדם ובין החשש מפני ירידתו המוסרית טבע הקב"ה בעולם את מידת הענוה.

מידת הענוה היא מידה שומרת ומחסנת. אדם בעל מידת ענוה יכול לצד עליונותו לשקול כל דבר ודבר במאזני צדק ולהימנע מלהגיע אל השחתה. כפי שכותב הרמב"ם בפירושו למסכת אבות (פרק ד משנה ד) על אותו חסיד שעבר ביזוי והשפלה נוראים ומכח קניין מידת הענוה לא הרגיש בזיון כלל. הכתוב אומר "עקב ענוה יראת ה'" (משלי כב ד), בעוד על החכמה נאמר "ראשית חכמה יראת ה'" (תהלים קיא י). היראה היא ראשית וראש לחכמה, ואילו כלפי הענוה היא התחתית והעקב - "מה שעשת חכמה עטרה לראשה עשת ענוה עקב לסוליייתה" (ירושלמי שבת א ג). ועוד שעל ידי החכמה אפשר להגיע ליראת ה', אשר למעלה מראשה, ואילו לגבי הענוה היראה היא עקבה, חלק בלתי נפרד ממנה, משום שהענוה עומדת למעלה ממנה אז היראה כלולה ובלולה בתוכה.

מעתה נבין כי אותה הענוה שהפגין הקב"ה בשעת יצירת האדם לא הייתה לימוד מוסר חיצוני, אלא חלק הכרחי ביצירה עצמה, משום שהיא זו שתציל אותו שלצד מה שנברא בצלם אלקים לא ייפול חלילה להשחתה וחוסר צדק. זה מה שהדגישו חז"ל (תוספתא סנהדרין ח ח): "למה נברא (האדם)

הרב אריה לין זצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

דרך חיים

בשלטון הכנסיה ובשלטון הנאצי הארור. כפי שסירפ הרבי מקלויזנבורג כיצד אחר יום עבודה מלא ביסורים פנה אליו קצין ס.ס. נאצי ושאל אותו האם הוא עדיין אומר "אתה בחרתנו מכל העמים", והשיב לו הרבי כי כעת הוא אומר זאת ביתר שאת, שאם לא הבחירה האלוקית בנו להיות לו לעם סגולה הרי שהיינו מגיעים לשפל המדרגה כמוכם הגרמנים הארורים שמתעללים בלא לב באנשים חפים מפשע, אבל מעתה שהקב"ה בחר בנו לעם סגולה אין אנו מסוגלים להתאכזר לזולתנו בשום צורה שהיא. העליונות הישראלית לא מביאה להסתאבות ולהשחתת המידות, אדרבה היא מביאה אותנו לעידון ולהבת הנבראים.

זהו היסוד שנטמן באדם עם הבריאה תוך הימלכות במלאכים - יסוד מידת הענוה, אשר מופיע בנו עם ישראל עוד ביתר שאת, שעל שמה נקראנו "ענוים" (ילקוט שמעוני ישעיהו תצט). בשל כך העלים הקב"ה מהמלאכים את בריאת הרשעים, כי אין זו התייעצות לשם קבלת אישור אלא התייעצות המורה למין האנושי את הדרך להיות בדרך צדיקים ולהעלים מקרבנו את הרשעות שאליה היינו עלולים אלמלא אותה מידת ענוה אלוקית שניתנה בתוכנו.

שבת שלום!

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים חיים

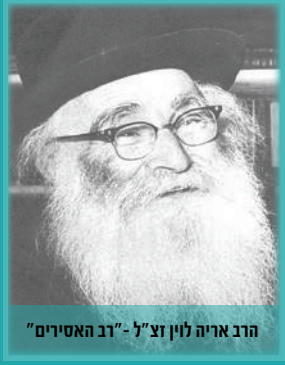
בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק הזה" 580546158

בדרכו של ר' אריה

פעם נפגש ר' אריה בביתו עם שר חשוב מממשלת ישראל בעניין חשוב.

לפתע, בין הדיבורים, קלטו אוזניו הרגישות של רבי אריה רחש מכיוון החצר. "מי שם?" שאל, אך השר הרגיעו באומרו: "אין זה אף אחד, רק נהגי". רבי אריה השתומם: "אף אחד?! הנהג הוא אף אחד?!". על אתר הכניסו רבי אריה, הושיבו אל השולחן, והגיש בפניו כל מה שהיה לו להציע בביתו הדל. הוא כרכר סביבו וכמעט ששכח מי הוא בעצם כאן השר...

הרב אריה לין זצ"ל - "דב האסירים"

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

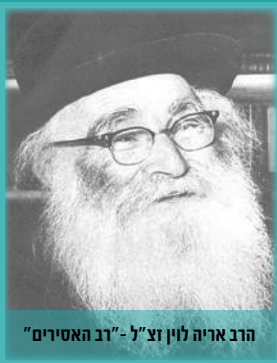
הלכה ומנהג

פסק מרן השלחן ערוך (רעא א) כי "כשיבוא לביתו ימהר לאכול מיד". בטעם הדבר כתב מרן המשנה ברורה (ס"ק א) שהוא בכדי שיקדש את השבת כמה שיותר סמוך לכניסתה, שבזה מקיים מצות "זכור את יום השבת לקדשו". אלא שכיוון שכבר בבית הכנסת בשעת התפילה בירכנו "מקדש השבת" יכול להתעכב אם יש לו צורך כלשהו, אך אם יש בעיכובו משום שלום-בית ישתדל להזדרז להגיע לביתו להתחיל את סעודת השבת. וכתבו המקובלים כי ראוי לומר בכניסתו לביתו "שבת שלום ומבורך", ואף אם אין בביתו אף אחד (כה"ח רסב סק"ו).

מנהג קדמונים לברך את בניו בליל שבת אחר ההגעה לבית. וכתב החיד"א (דבש לפי ב ט) כי קודם ברכת הבנים והבנות יודה ויברך לה' יתברך שאם לא כן לא תחול ברכתו על צאצאיו. מחלוקת מנהגים אם יניח ידיו על ראש ילדיו בשעת הברכה, ואם יש להניח יד אחת או שתיים, וכל אחד יעשה כמנהגו ויש לו על מי לסמוך.

נוהגים טרם הקידוש לשיר "שלום עליכם". יש שנמנעו מלומר "צאתכם לשלום" (מחצית השקל רסב א), ויש שאמרו "בצאתכם לשלום" (מחזיק ברכה רסב ב, כה"ח רסב טז) כאומרים שגם בשעת יציאת המלאכים יברכוהו, ויש שאמרו "צאתכם לשלום". וגם בזה כל אחד ינהג כמנהגו. הטעם לאמירת הפיוט הזה הוא מכח דברי חז"ל כי מלווים לאדם מלאכים מבית הכנסת לביתו, ומבקשים אנו להתברך מהם. עוד נוהגים לומר בליל שבת "אשת חיל" (סידור השל"ה, כה"ח רסב ח), כרמז לשכינה השורה בליל שבת שנקראת בשם זה. יש מוסיפים לומר גם "רבו העולמים" ו"אתקינו סעודתא" שתיקן האר"י הקדוש.

כמים חיים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שו"ת

עם הרב חיים אידלס

שולחן סלוני שרוצים להוסיף פלטה כדי להרחיבו או לחילופין להוציא פלטה על מנת להקטין את גודלו, האם מותר?

שאלה |

מותר להכניס ולהוציא, כי החלקים לא מחוברים בחוזק ובקלות הם יוצאים, ואין בזה חשש של מכה בפטיש ולא איסור אוהל, כי החלל שמתחת לא נצרך.

תשובה |

בשבת הקרובה שני בניי יהיו בר מצוה, האם לברך פעמיים "ברוך שפטרני" או פעם אחת בלבד? פעמיים, כי אחרת אתה משנה ממטבע שטבעו חכמים שהנוסח הוא "מענשו של זה", ולא "שלהם", כך פסק מרן הגרש"ז (הל"ש פכ"ג אות מא)

שאלה |

תשובה |

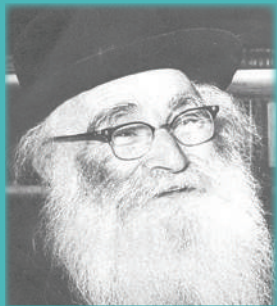
האם מותר לי להכין את הקריאה לבר המצוה שלי בלילה, הרב אמר לי לשאול את כבוד הרב, בגלל שאסור לקרוא חומש ותנ"ך בלילה?

שאלה |

מותר לך להכין את הקריאה, כל מה שנפסק על פי האר"י (עיין בה"ט ומ"ב לסי' רלח) שאסור לומר תורה שבכתב בלילה ע"פ המדרש תנחומא (פ' כי תשא) ופרקי דר"א (פמ"ו) זה רק בלימוד ממש, אבל לקרוא דרך שינון מותר (עיין שו"ת לבושי מרדכי תניינא סי' קז - או"ח).

תשובה |

הרב אריה לוין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים תנים

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

שום יוצים, מה שמוכס? איך אתם מרגישים?

אנחנו אחרי חגי תשרי, רקדנו עם ספר התורה ולפנינו התחלה מתוקה בפרשת השבוע.

איזה חג היה לכם הכי מיוחד?

האם יש דבר חדש שעשיתם בחג, למדתם או גיליתם השנה על החג?

זכינו לסיים את כל פרשות השבוע מדי שבת ובשמחת תורה זכינו לשמוח עם הספר תורה על סיום קריאת כל הפרשות.

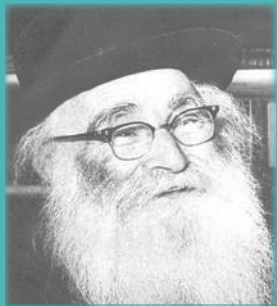
השבת נתחיל מחדש, מבראשית. מוכנים? מתחילים!

לפעמים כשאנחנו פוגשים אנשים, זה יכול להיות חברים או משפחה שלא ראינו הרבה זמן, נראה אותם פתאום אחרת, נגלה עליהם דברים חדשים שלא ידענו קודם. זה גם יכול לקרות בדרך הביתה, שנסתכל יותר, נגלה עץ שלא שמנו לב שנמצא ברחוב, פרחים בצבעים שנמצאים מתחת לבית, אבנים יפות, בתים מיוחדים. אתם בטח שואלים, איך זה יכול להיות? הרי זה אותם אנשים שאנחנו מכירים ומקומות שהלכנו בהם. אנחנו מסתכלים סביבנו ורואים דברים נפלאים. אם ננסה שוב להסתכל, אנחנו נבין שראינו רק חלק קטן מהעולם והעולם גדול יותר ממה שאנחנו רואים ובפעם הנוספת שנתבונן, נשים לב שאנחנו רואים רק את מה שנגלה לנו ויש עוד עולמות מופלאים, יש גם חלל וכוכבים וכל פעם אם נתבונן, נתרגש מגילויי חדש ונבין עד כמה ה' גדול ומתוק ושיש לנו עוד הרבה דברים נפלאים לגלות.

כל מפגש כזה הוא מרגש ממש ומלמד אותנו כמה אנחנו גדלנו ואנחנו רואים דברים אחרת וגם כמה אחרים גדלו. איזה מרגש שאפשר לגלות דברים חדשים גם במקומות שהיינו בהם וגם עם אנשים שפגשנו.

גם כשאנחנו מסתכלים על עצמנו, בהתחלה אנחנו מרגישים קטנים וככל שאנחנו גדלים, אנחנו מגלים גם על עצמנו דברים חדשים, כל שנה מחדש. למשל שאנחנו אוהבים דברים שקודם פחות אהבנו, שאנחנו מנסים דברים שלא ניסינו ואנחנו לומדים דברים חדשים שפעם לא ממש הצלחנו להבין. ואז אנחנו רוצים לגלות עוד ועוד. מה גיליתם על עצמכם השנה? יש משהו חדש שהצלחתם לגלות בדרך הביתה? אנחנו מתחילים השבת לקרוא את פרשות השבוע, מבראשית. איזה מרגש ומיוחד להתחיל את מסע הפרשות כל שנה מחדש. נחכה לראות מה השנה יתחדש לנו.

המשך בעמוד הבא

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים תנים

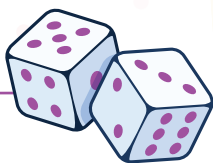
אולציום

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

המשך מהעמוד הקודם

משתק

בוחרים משתתף. מניחים על השולחן 10 חפצים לפחות. המשתתף צריך לזכור את כל החפצים שעל השולחן. אחרי שהוא יוצא מהחדר, מסירים חפצים או מוסיפים חדשים והמשתתף חוזר לחדר והוא צריך להגיד לפחות 3 דברים שהשתנו.

הרב אריה לין זצ"ל - "רב האסירים"

כמים תנים

אולציוס

בנשיאותו של הרב חיים אידלס שליט"א

בהוצאת ע"ר "איש צדיק היה" 580546158

סיפור לאורו של ר' אריה

פעם אחת דיבר ר' אריה עם ידידיו שלא היו דתיים ואמר להם: "מה אתם חושבים לעצמכם, שבישיבות היו הנערים לומדים תורה ולא הכירו כלל ספרים אחרים? גם אצלנו היינו קוראים ספרי מתח והרפתקאות! אבל היתה בעיה. ניסינו לקרוא בספרים האלו פעם שניה ושלישית, ולא יכולנו - זה היה משעמם!"

"אבל", הוסיף רבי אריה ואמר, "את סיפורי התורה קראתי כבר פעמים רבות, אולי יותר ממאה פעמים, ותמיד אני מתרגש מחדש. בכל שנה אני שמח ביופי של גן עדן ובארבעת הנחלים המשקים אותו, בכל שנה אני רואה את נוח קורא אל החיות שייכנסו לתיבה. תמיד בפרשת וירא אני ממתין עם אברהם בחום הכבד, אולי יבואו אורחים לגמול איתם הכנסת אורחים במדבר. בפרשת תולדות אני במתח - האם יספיק יעקב לקבל את הברכות לפני שעשוי יצוד ציד ויחזור אל יצחק ובפרשת מקץ אני שמח בשמחת יוסף שפתר את החלומות ועלה לגדולה."

ילדים יקרים, בחגים זכינו לאורות גדולים: התפללנו בבית הכנסת, שמחנו בסוכה, שמענו את השופר ורקדנו עם התורה. עכשיו כשכל זה מאחורינו אנחנו עושים את מה שעשו בעם שלנו תמיד - מתחילים מיד שוב מהתחלה.

ברוך ה', ההתחלה שלנו מחדש תמיד מעניינת ומרגשת כי היא אף פעם לא באמת חוזרת על עצמה. כל שנה האור של התורה מאיר קצת יותר, בהיר ויפה מהשנה שעברה, ובכל שנה התורה היא גם ישנה וגם חדשה לגמרי. יהי רצון שנזכה לחגוג את החגים בשנה הבאה כולנו יחד בבית המקדש!

שנה טובה ושבת שלום